

▶ 10 Marzo, 2016

El zepelí, de 1930, obra de Jaume Mercadé, exposat a la Fundació Vila Casas.

ART

Mar i muntanya, des de l'oblit

Josep Casamartina i Parassols

Entre Art Madrid —l'alternativa *soft* d'Arco— i la prestigiosa fira de Maasticht, Artur Ramon presenta a Barcelona dues exposicions, discretes i agradables, i també molt pragmàtiques des del punt de vista econòmic pels temps de crisi que corren. L'una està dedicada als gravats i dibuixos de Marià Fortuny, un clàssic de la casa, i en la qual, a part de l'obra sobre paper, s'inclou un oli de petit format, *Vista de Tànger*, que és una meravella. L'altra exposició és una d'aquelles sorpreses que, de tant en tant, desvela la família Ramon. En aquest cas és el redescobriments del nét de Narcís Monturiol, el pintor i dibuixant, Enric Pascual Monturiol (Barcelona, 1886 - Nova York, 1934), del qual ja no es recordava ningú; ni tan sols figura en la imprescindible i completa *Història de l'art català* de Francesc Fontbona i Francesc Miralles. No és el primer que, en marxar lluny, acabaria oblidat a casa. Al *Diccionario biográfico de Artistas de Cataluña*, l'exhaustiu compendi d'autors que va dirigir Josep Francesc Ràfols als anys cinquanta, Pascual Monturiol surt amb el nom de pila i l'any de naixença canviats, i l'entrada que hi té conclou amb una gran incògnita: "En 1917 expuso Pascual Monturiol en las Galerías Layetanas, con muy halagüeños resultados, y estuvo después una temporada en Nueva York. A su regreso de los Estados Unidos renovó aquí el éxito dos o tres años, en sucesivas exposiciones, después de las cuales volvió a marchar a Nueva York, en donde la suerte le fue también propicia. Desde entonces nada se sabe de su actuación".

Ara Artur Ramon posa de manifest que el 1918 l'artista va contribuir amb la venda dels seus dibuixos a recaptar diners de cara a la construcció del monument a Narcís Monturiol a la rambla de Figueres, obra d'Enric Casanovas i una de les joies

d'escultura pública del Noucentisme més genuí; i també que, retornat als EUA, es va dedicar als temes castissos espanyols que feien les delícies del públic i dels col·leccionistes milionaris nord-americans, fins que va morir allà, al seu estudi, el 1934, d'un atac de cor. A Barcelona, però, s'havia dedicat a captar les escenes del port, seguint una mica Enric Graner i amb referències a l'escultor belga Constantin Meunier, que havia tingut molta predicació a la Catalunya de principis de segle. Les celebrades manoles i toreros *made in USA* de Pascual Monturiol resten encara del tot oblidades, qui sap si per bé de l'artista; per sort, el que es pot veure al carrer de la Palla

Enric Pasqual i
Jaume Mercadé, dos
recuperats per Artur
Ramon i la Vila Casas

són les seves magnífiques escenes del port barceloní.

En el gran corn de l'abundància de la Fundació Vila Casas, en la qual tot és ben rebut, aquests dies es pot visitar la recuperació, interessant i obligada, de Jaume Mercadé (Valls, 1889 - Barcelona, 1967), pintor refinat i joier essencial del Noucentisme i l'Art Déco. L'exposició té de curador el prestigiós historiador i crític d'art José Francisco Yvars. Mercadé ha estat un dels noms destacats de l'art català de la primera meitat del segle XX, i Enric Jardí li va dedicar una completa monografia l'any 1977, editada per Polígrafa. Però els temps moderns obliden de pressa. La tria d'Yvars a la Vila Casas ha obviat, amb bon criteri, retrats, figures i natures mortes, per centrar-se de manera exclusiva en els paisatges, una faceta que defineix tan bé Mercadé, pintor gairebé d'un sol quadre que,

tanmateix, va saber anar adaptant d'acord amb l'evolució de l'art. Enmig del tema i de variacions sobre el camp de Tarragona, sobresurt, també, una obra espectacular, *El zepelí*, una vista esplèndida de Barcelona, pintada el 1930. Només per contemplar aquesta obra, que pertany a una col·lecció privada, val la pena visitar l'Espai Volart, al carrer d'Ausiàs March. Posats a afinar, però, potser falten alguns paisatges més dels anys vint i els primers trenta, de vistes elevades, a la manera de Marian Pidelaserria, i de pintura argentada, a la manera del Josep de Togores de l'època, i, per contra, en sobres uns quants dels quaranta, de colors plans i estridents, fets en un moment de difícil recerca de la modernitat, quasi inexistent llavors en plena postguerra espanyola. Però quan arribem als anys cinquanta i seixanta, la paleta de Mercadé retorna als seus orígens, i s'hi afegeix la destresa extraordinària de la textura que, fins i tot, s'anticipa a l'eclosió de l'informalisme. Mercadé —com Joaquim Sunyer, Miquel Villà o, en menys grau, Josep Mompou— va saber mantenir la fidelitat a si mateix i refermar-la a contracor del seu entorn: aquella pintura catalana que Eugeni d'Ors havia posat, de manera exagerada i emfàtica, al capdamunt de l'art occidental, i que, prepotent, superba i autista, s'anava estavellant per sucumbir, aviat, en vulgars imatges de calendari que ara ja quasi ningú gosa contemplar.

FORTUNY. DIBUIXOS I GRAVATS/ENRIC PASCUAL MONTURIOL. LA POÈTICA DEL PORT

Artur Ramon Art
Barcelona. Fins al 31 de març

JAUME MERCADÉ. PAISATGES CONSTRUÏTS

Espai Volart, Fundació Vila Casas
Barcelona. Fins al 24 d'abril